

Olcsó cseh ágytoll!
 5 kiló: új foszított 9,60 K, jobb 12 K, fehér pelyhpupa foszított 18 K, 24 K, hófehér pelyhpupa foszított 30 K 36 K Szállítás portmentes, utánvétel. A kieselés és visszavétel portmentés ellenében megengedjük. 10914
 Benedikt Sachsel, Lobes 279. Post. Pilsen, Böhmen.

Schicht-szappan

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

A Kalap-király 10521
 3, 4, 5 koronás különlegességekben elismert specialista. Kossuth Lajos-utca végén, Eskü-út, Klotild-palota.

Kováts Béla
 kocsigyártó Budapest, V., Lápót-körút 3. Ajánlja ujonnan berendezett modern hintó raktárát.
 Alapított 1886. Képes árjegyzék bérmentve

Cs. és kir. kizár. szabadalmazott világító-kályha-gyár Krén I. Székesfehérvár. A jelenkor legjobb kályhái.
 Kívánatra küldök ingyen és bérmentve képes árjegyzéket.

Villamfelszerelési vállalat. 10608
 Villamos világítás és motorok, telefon, házi-sürgöny és villámhárítók szakszere berendezését a biztonsági eszközök szerint eszközi
 M. RIEDEE OTTÓ, BUDAPEST, IV., Irány-utca 20. sz. (Király-bazár.)

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Kérjen Ön árjegyzéket különmemű bélyegzőkről.

J. LEWINSON, bélyegző és betűgyár. Wien, I., Adlergasse 13/V. Telefon 12179. Fiók: Odessa Russl., Kanatnaja 12. Szólti ügynökök keresztnek.

J. Ratié, Pharmacia, 5, Passage Verdeau, Paris (9e). Raktár Berlinben: B. Hadra, gyógyszerész, Spandauerstrasse 77. Ausztria: Magyarországhban: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10467

Testesség, Kövértesség.

Hogy nyúlánkká legyünk a nélkül, hogy az egészségünknek ártson, használjuk a Pilules Apollo-t, mely tengeri növények alapján van előállítva és parisi orvosok által jóváhagyva.

E könnyen betartható gyógyszer elhajtja a túlságos embonpoint csatlakoztatlanul és biztosítja rövid idő alatt a kövértesség gyógyulását mind a két nemnél.
 Ez a titka minden elegáns hölgynek, ki nyúlánk és fiatalos alakját meg akarja őrizni. Egy üvege ára utasítással együtt K 6.45 bérmentve, utánvétellel K 6.75.
 Raktár Berlinben: B. Hadra, gyógyszerész, Spandauerstrasse 77.
 Ausztria: Magyarországhban: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10467

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölesön Részv.-társ.
 Irodái: VI. ker., Andrásy-ut 5. (maját házában) 10243
 Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adtó az intézet fizeti. Lezártított váltókat, előlegeket nyújt értékpapirokra. VÁLTOZÓ ÜZLETE megbízásból teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltózelekek keretében tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt 1/2-1/1-ig, délután 1/2-1/5-ig.
 Magyar kir. osztályosjegyek felárulató helye IV., Ferencz-telek 2. szám. Kézi zalogüzletei: IV., Károly-körút 18., IV., Ferencz-telek 2. és Irányi-n. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körút 2., Üllői-út 6. sz.

KIRNER JÓZSEF cs. és kir. udv. puskműves, az olasz király ő felségének udvari szállítója, BUDAPESTEN raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára Róza-utca 7.
 Dúsan állított raktár legújabb szerkezeti kettős vadász-egyverekből, golyógyverek, amerikai Winchester serétes ismétlő fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jóságáért kezeskedik. (Alapított 1808. évben.)

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA GÖRÖG ISTVÁN BUDAPEST M. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz.
 Nagy választék mindenféle üvegekben. Arzali készletek stb.
 Igen jutányos árakon.

+ Soványság +

Szép telt testidomok a D. Franz Steiner & Co. Berlin erőporral. Aranydíjakkal kitüntetve Paris 1900., Hygiene-kiállítás 4. díj. Hamburg 1901. 6-8. házi alatt már 30 fontnyi gyapardóadást kezesseg. Orvosi rend. szerinti. Szigorúan becsütelés. Nem mérlegel. Szigorú ellenőrzés. Ára barmontokéi 3 kor. 50 fillér. Postautalvány vagy utánvétel. Szállítja: 10122
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész, Budapest, 18. Király-u. 17

Tornaszor egy a hadsereg, mint iskolák részére kézen vagy megrendelés szerint kapható
Lopos Gyula tornaszor-készítőnél Budapest, III. ker., Zsigmond-u. 102. Árjegyzék kívánatra megküldetik. 10590

Villanyos zseblámpa.
 Könnyű nyomásra azonnal világos villanyos fény sugárzik. Teljesen veszélytelen. Könnyen és kényelmesen zsebben hordható E lámpát évekig lehet használni, mivel a kiegészítő batteriát újjal lehet pótolni. Ára teljesen felszerelve 3 K. fényerővel 4 K. Pótbatteria darabonként 1 K. Előfizetés vagy utánvétel. 10616
J. KÖNIG, Wien, VII., Westbahnstrasse 26.

Császárfürdő BUDAPESTEN téli és nyári gyógyhely. Elsőrangú. E kénesvízi gyógyfürdő páratlan, gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel pompás ásványvíz uszodával, hő- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

Mindenütt, minden gyógytárban kapható. A házában és az uton nélkülözhetetlen sernek van elismerve

Thierry A. gyógyszerész balzsama.
 Legjobb hatású rossz emésztésnél és a vele együtt fellépő betegségeknél, mint felbőgés, gyomorégés, székrekedés, savképződés, túltelttség érzete, gyomorgörcs, étvágytalanság, katarhus, nyuladás, kényeségi állapot, felfúvódás stb., stb. Működik mint gőz- és fájdalomcsillapító, köhögést szüntető, nyálkoldó és tisztító szer.
 Postán legkevesebb széküldés 12 kis vagy 6 nagy üveg 5 K költségmentesen, 60 kis vagy 30 nagy üveg 15 K költségmentesen netto.
 Kicsinybeni eladásnál a raktárakban 1 kis üveg ára 30 fillér, 1 ketős üveg 60 fillér.
 Ügyeljünk az egyrálú törvényileg bejegyzett zöld apczera védjegyre: „Ich dien.“ Egyedül ez valódi.
 Ezen védjegy utánzása, valamint más törvényileg nem engedélyezett, így forgalomba nem hozható balzsamgyártmányok viszonzatadása törvényileg tilva van. 10547

Thierry A. Centifolia-kenőcse fájdalomcsillapító, puhító, oldó, huro, gyógyító stb. Legkisebb postai széküldés 2 üveg 3 K 60 fillér. Kicsinybeni eladásnál a raktárakban 1 K 20 fillér üvegenként. Főraktár Budapest: Török J., dr. Egger L. I. gyógyszer-tára; Lugoson Veres. Közvetlen rendelések czimzendők: „Schutzengel Apotheke“ des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.
 Az összegyűlt előzetes bekioldése esetén a szállítást egy nappal előbbi történik, mint utánvétel és az utánvételi pótdíj is megtakarítható, így ajánlatosabb az összeget előzetesen utalványozni és a megrendelést a szelvényen eszközölni és a pontos czimet megadni.

41. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, OKTÓBER 9.

Előzetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egész évre 24 korona félévre ... 12 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona félévre ... 8 * A POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 10 korona félévre ... 5 * Külföldi előzetesekhez a postalong meghatározott viteldíj is csatolandó.

A GESZTI KASTÉLY ÉS GAZDÁJA.
 Az öreg geszti ház álmodt lát — a régi napjait. Pedig csak a múlt marad örökké Amúlnak, minden egyéb változhatik. És most mégis azt képzelhetik a vén falak, mintha a múlt jelen lenne. Eleven a kastély, mint egykor volt; staféták jönnek-mennek. Miniszter, házelnök, tanácsot kérő államférfi, sürgős bajban levő ember érkezik várva vagy váratlanul. Zsibongás, pezsgés, sürgős-forgás van állandóan, sétáló vendégek a parkban, sőt az a bizonyos fekete szem (a camera obscura) is neki

szegződik megint a kastélynak. A közönség megint látni akarja, hogy milyen; újlag divatba jött.
 Hát épen csak olyan, mint volt, mikor itt nyaralt hatalma tetőpontján a nagy öreg ember, a ki most csendesen alszik, nem messze innen, ősei közt.
 A mi a kastélyt illeti, semmit se változott, minden úgy van, mint volt a »generális korában«, még a dolgozó-szoba is érintetlen. Az új gazda nem szereti a változtatásokat. A Tiszák nem változnak és a szokásaikon sem változtatnak. Verőfényben és borulathat egyformák.

Mikor az idén először ment ki oda nyaralni mint miniszterelnök, az illető közegek előzékenyen felajánlották, hogy bevezetik a kastélyba a telefont és a távirtdát, de a miniszterelnök visszautasította:
 — Sokra becsülöm a modern technika vívmányait, de Gesztre nem kérek belőlük.
 Tehát semmi külső jel se mutatja, hogy ez a kastély most az állami életnek központja. Pedig az, Tisza István mindenről tudni akar s a színté kettőzött tevékenységet nevezni nyári pihenésnek.
 A miniszterelnök korán kel és mindjárt kilovagol, többnyire a fiával, István gróffal, a ki

GRÓF TISZA ISTVÁN FIÁVAL ÉS VENDÉGEIVEL A GESZTI KASTÉLY TERRASZÁN. — Jelfy Gyula pillanatnyi fényképe után.

Fénykép után

GRÓF TISZA ISTVÁNNÉ.

szintén érdekes fiatal ember; a mi az alábbi kis történetből is kiviláglik. Lipésében, a hol joghallgató volt, az idén egy háts lovát bérelt, a lónak valami baja történt, úgy, hogy meg kellett azt fizetnie. A fiatal gróf megírta a ló katasztrófáját apjának, pénzt kért tőle a ló árának fejében és minthogy úgymond a lovat, melyet megszeretett, haza akarja vinni, egyszersmind arra kérte, hogy küldjön egy lovaszt, a ki elhozza, mert a vasuton szállítandó ló gondozásához a vasuti szabályzat szerint egy ember kell. A miniszterelnök megküldte a pénzt a paripáért, de a kérelem másik részét megtagadta. «Nem érdemes, úgymond, egy rozslóért egy embert olyan messzire fárasztani». Ám a fiatal tanuló bele nyugodott az atyai akaratba, de azért a magtét is keresztül vitte és hazahozta a kedves lovát olyan módon, hogy maga jött vele egy vasuti rekeszben Lipésétől Szalontáig.

Geszten a reggeli lovaglás egyszersmind gazdasági célokkal van összekötve. A miniszterelnök egy-egy majorjához nyargal, hol a gazdasági teendőket beszél meg kibirókkal gazdasági tanácsaival és cselédeivel, a kik többnyire ott születnek és ott halnak meg a geszti gazdaságban. A legutolsó béres is fesztelenül beszélhet hatalmas gazdájával, a ki olyan egyszerű, hogy talán még az ispán úrral se lehet olyan bizalmasan végezni.

Mire a lovaglásból visszatér a miniszterelnök, már akkorra fölkeltek a vendégek, — föltéve, hogy háló vendégek is voltak — s a szives háziasszony feltalálja a reggelit mindeneknek, maga ötvén a csészéjébe kávé vagy théát. Miközben egy kis óra vidám beszélgetéssel telik el, melyben élénk részt vesz Tisza, ki minden keresettség nélkül figyelmes a vendégei iránt s egyforma velük szemben, tekintet nélkül a rangjukra. Maga néz be a szobáikba, hogy jól vannak-e ellátva s van a modorában valami sajtószertű melegség, melytől a vendég elfogódottsága menten levedlik s fesztelenül otthon érzi magát a gazda és házi környezete közt. Barátjai megvalogatásában nem vezetnek az üres nagy urak léha szokásai. Mindig az egyént tekint s nem a rangját és társadalmi pozícióját. A barátságot úgy veszi, mint a jó bort, — becsét, erejét a régi volta adja. Hajdani pajtást el nem cserél újért, legyen az bár a legfényesebb név viselője. Volt iskolatársával, nevelővel meleg, bizalmas érintkezésben áll folytonosan. Géresi Kálmán nevelője s Tóth István debreczeni építész iskolatársa például a legmeghittebb barátjai közé tartoznak.

Reggeli után visszavonul a dolgozó-szobájába, hol az akták várják, melyeket a posta minden nap csak egyszer hoz: este hét órakor. Érdekes családi képek borítják az író-szobát, mely a

Tisza Kálmán egykori dolgozó-szobájától messze, a kastély másik oldalán van. Az asztal mellett ez idő szerint nagy felbontatlan irat-csomagok hevernek. Ezek az új választási törvényhez szükséges statisztikai adatok. A délelőtti majdnem egészen itt tölti titkárával, bár Skerleczcel, hogy az estéli munkából fenmaradt ügydarabokat elintézzék, mert restancziának nem igen szabad maradni. Gyorsan dolgozik és kivált gyorsan határoz. A «siberozás» boldog, kényelmes napjai elmúltak a belügyminiszteriumban.

Jellemző rá nézve az utóbbi két megjegyzés azokból az első méz nélküli mézesbetétekből, mikor a kormányt átvette.

— No, milyen az új miniszter? — kérdezték bizalmasan a klubban a belügyminiszterium egyik sok minisztert átélt korifeusát.

— Nagyon kíváncsi, — felelte kurtán s nem minden gúny nélkül. — Azt akarja, hogy mi mindent megmondjunk neki.

Fénykép után

GRÓF TISZA ISTVÁN IFJÚKORI ARCZKÉPE.

GRÓF TISZA ISTVÁN ÉS NEJE TISZA ILONA, S GRÓF BETHLEN PÁL ÉS NEJE TISZA JOLÁN, MENYEGZŐJÜKKOR.

Gróf Tisza István geszti dolgozószobájában levő, 1885-ben készült kép után.

Egy-két hónap múlva már ott volt a Tisza legnagyobb csodálói közt a korifeus.

— No, kíváncsi-e még a miniszter? — kérdezték megint.

— Dehogyan... Most már mi vagyunk a kíváncsiak. Rászoktunk, hogy mindent ő mondjon meg nekünk.

Tehát kíváncsi mindenre és mindent ő mond meg, a legkisebb ügyekben is ő intézkedik s igazán elmondhatja, a mit Bismarck mondott a magdeburgi lakomán: «Egy falevel sem mozdul meg a tudtom nélkül.»

Bár még daliás, fiatalos, mégis már jelentkezik szép tiszta kék szemében a Tisza Kálmán híres pislogása, de bár megvan ez a pislogás, idegei mégis bámulatosan rendben vannak, úgy hogy sok esztendei dolgot ad az ellenzéknek, míg azokat valamelyest megronthatja.

Mikor a Felső fölhívta Bécsbe, mikor minden szétesőber volt és szinte az anarchia kerülgette a szegény országot, e végzetes pillanatban a sajtó haragos fogsattogatása közt, az ellenzék tomboló gyűlöletétől kisérve szállott be a «Sacher»-be, hogy másnap délelőtt a királynál jelentkezék, a hol őt vagy mást biznak meg a miniszterelnökséggel, de minden esetre referálnia kell a bonyodalmas helyzetről.

Reggel az audiencia előtt egy előkelő politikus kereste fel szobájában, hogy megnézze, ha fölkel-e már — vagy talán le se feküdt a bizonytalanságok e rémületes éjszakáján, az ország és a sajtó vesztét vagy boldogulását eldöntő válúton.

Tiszát e szemtanu már felöltözve találta, íróasztalánál dolgozott, üdén, frissen, írásaiba merülve, észre sem vette a belépőt.

— Készen vagy? — toppant be hozzá.

— Nem, de mindjárt elkészülök, — felelte Tisza nyugodtan és az írásaira hajlott.

— Az Isten szerelméért, hát mit dolgozol?

— A geszti községi hitelszövetkezet számadásait nézem át.

De térjünk vissza a geszti házba, a hol körülbelől még most is az ősi szokások divatoznak. Az asztalon hajdanta, még Tisza Lajos, a bihari adminisztrátor idejében mindig több volt a

teríték, mint a hány vendég, mert hátha ebéd közben jön valaki? A geszti tiszteletes, meg a jegyző egyszersmindenkorra meg voltak az ebédhez hívva. Ma se változott meg ez a nyájás, magától értetődő vendégszeretet. Mikor délben a haragszó megosondulésekor ott hagyja dolgozószobáját, a hol ő az «ország» és besiet az ebédlőbe, gyakorta ott találja már tiszteletes Szabó István uramat és Tóth Mihály uram geszti nótáriust, szóval a «falut», melynek kiegészítő része — tres faciunt collegium — ő maga, mint az első komposzessor. Itt most már a falu dolgairól esik szó ebéd alatt, nagy komolysággal és figyelemmel tárgyalván mindazokat, a melyek a legutóbbi képviselőtestületi gyűlésben előfordultak, vagy a legközelebbiben előfordulhatnak.

A testedző lovaglás, vívás, tornászat, kuglizás szintén állandó multság volt Geszten minden időben. Tisza Kálmán is tornászás közben rándította meg a lábát, a mitől aztán élete alkonyán biczegett. Most a szelidebb lawn-tennis váltotta fel a tornát. Uzsonna tájon gyakran játszik a miniszterelnök a kabátját is levette, csorog és róla az izzadság, Este felé rendszerint kikocsizik a család valamely gazdaságba, leginkább a radványi tanya, a csikókat megnézni, de ilyenkor pusztán is visznek, mert a radványi sötét erdőben fácskán és őz is akad. A szép simmenthali tehén mellett, melyek majdnem olyan szépek, mint a rátótiak, itt van még az angol telivér lovak tenyészete, melyek aztán a nagyváradi versenyeken futnak a pálmáért.

A házigazda el nem mulasztja figyelmeztetni a vendéget, milyen szép szál magyar ember a két gulyása. Újra és újra gyönyörködik bennök s értelmes, okos beszélgetésükben, rajong a magyar parasztról s itt fenn a politikai körökben is a büszkeség szinte szertelen hevélvel beszél a magyar földnép értelmi erejéről és tisztességtudásáról. Anekdotái, élményei, a miket el szokott társaságokban mondani, mind a magyar paraszt bölcsességét, szines kiszólásait illusztrálják. Örömmel mutatja a politikusoknak a levelezését, melyet egy falusi paraszt kurátorral folytat, ki az egyház ügyeiről értesíti egyszerűen, világosan, de megkapó logikával és értelemmel. A néphez való ez a mély vonzódása ki-kiüt rajta minden alkalommal.

Tisza István birtokai közül Geszten szereti legjobban; ez a kedvenc, ez a székhely. Budapest közvetlen közelében Kovácsiban is van kastélya, a hol a parlamenti ülések alatt is lehetne nyaralni, mert a fogatja reggel egy óra alatt ide röphető és ülés után haza viszi. Azonfelül sokkal regényesebb, szebb hely, mint a szikes határu alföldi falu. Pompás, gondozott erdő szélén áll emitt a kastély, melyről egykori gazdája, gróf Tisza Lajos tréfálkozva mondogatta: «Kétezer holdas parkom van.» S valóban oly szép ez az erdő, hogy mesterségesen csinált parknak látszik, mint a hogy csak olyan park szép, mely magától nőtt erdőhöz hasonlít. Ennek dacára is csak Geszten szereti a miniszterelnök, ha egy üres napja van, mindjárt ott terem. Hiába, a szülőföldje. A falu népét név szerint ismeri, még a kis gyerekeket is. Azelőtt a képviselőtestületi üléseken is részt vett s ott ült az apró-cseprő ügyekben tanácskozáva egész délutánokon át a község bölcsői közt. A nép szereti s most is minduntalan fölkeresi tanácsadás végett egy és más nehézbajában. Mikor a vadászatról jön, vagy a tanyáról, már ott várja a kerítésnél egy csomó geszti ember. Egy öreg anyóka az adókönyvét hozza, hogy «teszen kérem alásan megnézni, mert róttak rám az idén annyi porciót?» A minisz-

A MINISZTERELNÖK DOLGOZÓ-SZOBÁJA A GESZTI KASTÉLYBAN.

terelnök tanulmányozza a könyveket s ha tudja, megmondja, miért adóztatták meg anyyira; ha nem történt hiba, megnyugtatta, ha hiba történt, maga jár utána, hogy kikorrigáltsék. És így tesz minden más panaszszal.

Terjedelmes gazdaságának, mely mintegy huszhez holdra terjed, s melyhez hozzá tartozik Geszten, Radványon kívül, Vátyon, Mezőgyán, Gyanté, Sarkad-Keresztúr, Varsányhely, Kágya, mely egykor híres, jó baka-tort szolgáltatott a Tiszák pinczéjébe, — úgyszólván minden mesgyéjét, minden barázdáját ismeri. Számtartójával, Töpler úrral apróra meg-hányvet minden teendőt, tudomást vesz minden eseményről, kérdezősködik cselédjei, állattjai felől. Töpler úr régi bizalmas embere a családnak, a ki úgy ismeri már a gazda akaratát, ha nincs is ott, mintha írásból olvasná, hanem azért ha a politika haza nem engedi sokáig a gróft, föl-fölzalad Budára ad referendum. S a nagy politika fölka-vart hullámaiban peroráló deputációk, tanácskozó miniszterek, referáló főhivatalnokok, antichambrirozó képviselők és országnagykok lelketbenítő tervei, machinációi, egymást keresztező sakkhúzásai között e khaoszban valóságos öröm a Töpler úr megérkezése.

Görgei Józsefné sz. Lajthy Jolánna báróné fényképe után.

VADÁSZ-ZSÁKMÁNY.

Mintha maga a kis alföldi falu toppanna be üde levegőjével, friss szénállatával a miniszterelnök dolgozó-szobájába. Csengethet már odalenn a portás, a radványi tehén kolompja az, roboghatnak lenn a Szent György-téren az érkező fogatok, csak a geszti lovak patkójának a csattogását hallja a palota ura s kiszól a titkárájának:

— Üzenje le kérem a portásnak, hogy már nem vagyok itthon.

Pedig voltaképen csak most van ő otthon, mikor Töpler úr előadásában lelki szemei előtt elléptetnek a geszti tehének, a csikók, a béresek, és mindazok, a kik után kérdezősködik.

x—y—z.

A FEKETE FOGAT.

(A mi külön mesénk.)

(Folytatás.)

Írta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Szóval valóságos zsarnok volt a kurta nyakú Rédeky. S ha már katona nem lehetett, a hol embereket arithatna, kisebb hatalommal is beírta. A szerencse kedvezett neki a szabadságharc vége felé. Az eddigi szolgabíró, Horváth Pál beméne egykor a templomba, hol is a tulajdon testvére, Horváth Domokos volt a prédikáló pap, ki a következő textust választá aznap ünnepi beszéde anyagául:

Legyen az Istennek hála,
Hogy nincs az országnak királya.

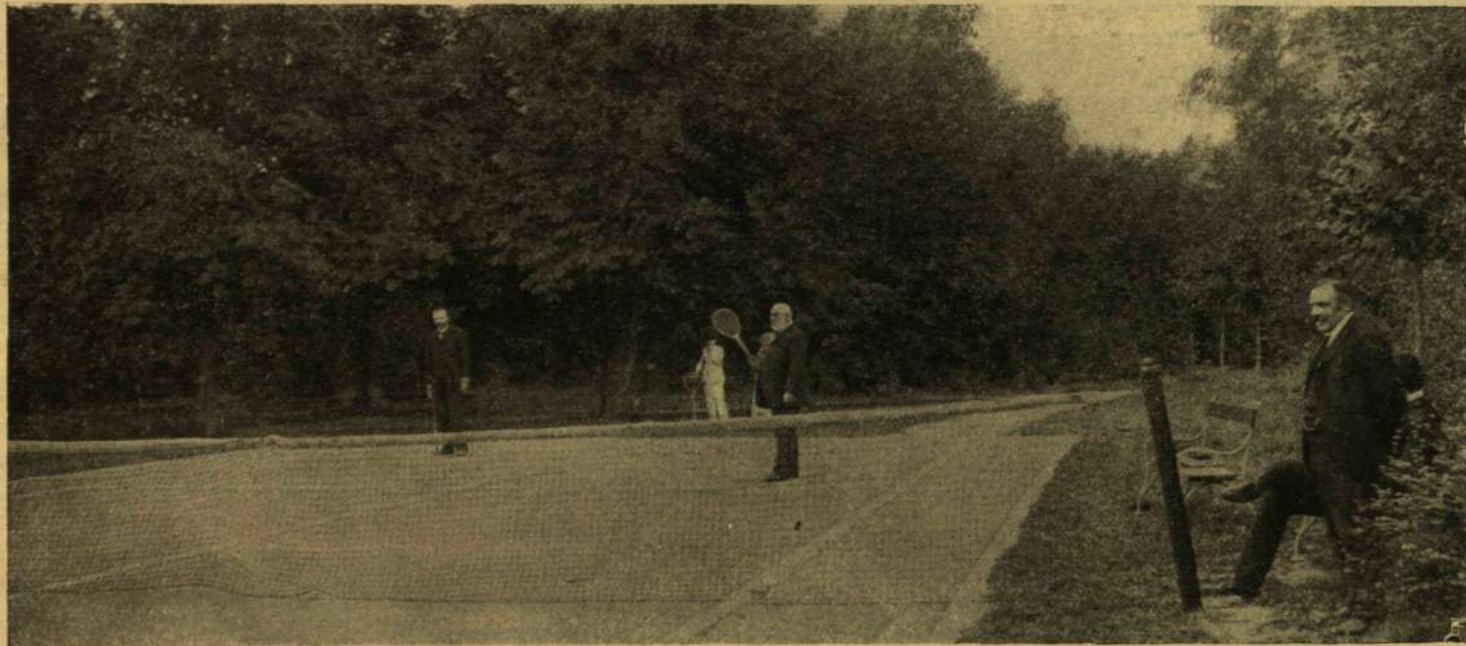
Ez a debreczeni függetlenségi nyilatkozat hírének hatása alatt volt. Szép paprikás beszédet vágott ki, melylyel megrikatta és feldühíté hallgatóságát. Hát még a könyörgés! Könyörgők hozzád Úristen, hogy ne segíts a németnek, mert bizony megjáró vele, stb.

Nem lehet egyébiránt folytatni, mert Horváth Pál szolgabíró uram is bedugta a füleit, kirohant a templomból, aztán becsomagolt, kocsira ült és meg sem állt, csak mikor már túl volt az ország határán. Otthon csak egy levelet hagyott, hogy «csináljátok a többi magatok, én már nem kérek belőle.»

Ahhoz a «többi csinálni valóhoz» választották meg aztán az üres helyre szolgabírónak Rédekyt, így csöppent a hatalomba, a mi után teljes életében sovárgott. A hatalom és a

GRÓF TISZA ISTVÁN FIÁVAL A GESZTI KASTÉLY TERRASZÁN.

TENNISZESZÉS A GESZTI PARKBAN.

parancsolás volt a szenvedélye. A hatalomból pedig sohase jutott annyi egy-egy embernek, mint most. Olcsón is adták s nem igen korlátozta azt most semmi. A parancsolás azonban nem volt könnyű, mert nem volt, a ki engedelmeskedjék. A felozlási procezzus nagyon előre volt már haladva, a hadsereg züllőben, a vármegye romokban. Nem volt már semmi földi tekintély, semmi felsőség, se Kossuth, se Görgei. Még a pénz se. A pénzben se hittek. Ez már a világ vége.

Kiki a saját felelősségére dolgozott. Apró diktátorok támadtak, a kik fölött nem állt más törvény, csak a saját akaratuk. Voltak, a kik már nem bíztak a magyar ügyben s siettek a bőrüket biztosítani, voltak ellenben, a kik még mindig tovább szőtték a nagy nemzeti álmot. Majd csak történik valami. Nem lehet az, hogy az Isten teljesen elhagyjon. Hiszen azért Mindenható, hogy ilyenkor lépjen közbe valami csodatettekkel. Talán felajánlják a koronát egy muszka főhercegnek? Talán Andrásy hozza el a törököt segítségül?

Rédeky is a rajongókhöz tartozott s nagy buzgalomban fölfegyverezte járásában a férfiakat, ki dárdát kapott, ki kopját, ki lándzsát, még a gyerekek is fegyver alá soroztattak s egész nap gyakorolták magukat a réteken, de

A MINISZTERELNÖK EGY GESZTI PÖLDMIVESSEL.
GESZTI KÉPEK. — Jály Gyula pillanatnyi fénykép.

ők maguk se vették egész komolyan. Csak mosolyogtak rajta. Boszúság fogta el Rédekyt, hogy a fegyelmet sehogy se bírta fentartani, elhatározta, hogy drákói szigorról lép fel annak meglazító ellen.

Egy nyári délután künn a kertjében csibukozott eltakarva híres hársfája lombjaitól s hallgatta, a mint a gyakorlatról hazatérő paraszt csapatok katonás ütemű léptekkel elhaladnak a kert mellett. Tetszett neki, hogy oly szépen taktusra dobban a föld, mintha igazi katonák taposnák. «Ez az én művem» gondolta eltelve kevélységgel.

Szemben a falusi nemzetőrökkel kékkői tótok jöttek, asszonyok, férfiak vegyesen s alkalmasint Gyarmatra igyekeztek a másnap vasárra. Köszöntötték a nemzetőröket:

— Dicsértessék a Jézus Krisztus!

— Mindörökre Amen! — fogadták a mi fegyvereseink.

Rédeky dühösen ugrott fel, hogy a hadnagyot, Blavinka segédtanítót összeszidja, a miért nem tudja katonáit illendő köszönési formára tanítani, de ezalatt egy kis párbeszéd kerekedett a tótok és a milícia közt.

— Miféle istennyila az a kezetekben, hé? — kérdezte egy hang tótul.

PARKRÉSZLET A KASTÉLY KELETI OLDALÁNÁL.

A KASTÉLY.

GESZTI KÉPEK.

Görgey Józsefné az. Lipthay Jolánta báróné amateur fölvétele.
A MINISZTERELNÖK FLÁVAL A KEDVENCZ
OSIKÓKAT NÉZI.

— Dárdák, atyánkfia, — felelte a helybeli katonák egyike.

— Uccszu hopp, és mire való az kenteknek?
— Találja ki kend!
— Hát jó lesz rájuk békát tűzdelni, — nevette a tót.

Mire nagy röhej támadt a nemzetörök és a tót leányok, asszonyok közt. De ott benn a kerítés mögött vérbe borult a Rédeky szeme. Hej, ki meri a magyar fegyvereket gúnyolni? Oda futott a kerítéshez, mint egy ugrásra kész tigris és nyomozni kezdte indulatosan:

— Ki mondta azt, hogy békát fognak tűzdelni a dárdákra? Ki mondta?

Szuhánszky János nemzetör tisztelgett a dárdájával s rámutatott egy hórihorgas öreg tóra, a ki gereblyéket és lapátokat vitt a vállán.

— Ez mondta, uram.
— Fogjátok meg és verjétek vasra, — parancsolta zordonan.

A nemzetörök a mutatott alakra rohantak, hogy legyűrjék. De az egy csöppet se ellenkezett. Olyan jó, türelmes ember volt, mint az aludt tej: hagyta lefolyni a dolgokat a maguk medrében. Lesz a mi lesz. A szolgabíró olyan mint a végzet, annak az akarata ellen úgy sincs patika. Hát vigyetek be, no hadd lássam, mi lesz?

A többi társai eloldalogtak és csak félfélfenki suttogva mesélték a szomszéd házakból összefutott asszonyoknak, hogy mi történt.

— Egy kis tréfát eresztett meg a mienk Jano Kobolnyik s ezért mostan elfogták.

— De egy tréfáért!
— Hja, az ördög tudná mikor, mitől forr fel a nagy urak epéje!

Mind elszédedtek a tótocskák, csak egy szép szőszke leány maradt az öreg tót mellett, kérésleg téve össze kezét s tekintetét a szolgabíróra mélyeszté, ki a kerítés mellett állott.

— Ne tessék bántani, kérem alásan. Hiszen se nem lopott, se nem rabolt az én szegény apókám.

Rédeky dühösen förmedt rá:
— Csitt, ne csipogj! Hozzátkok be azt az áruló gazembert, hadd végezzek vele.

Ezzel megindult a kancellária felé, a két dárda pedig közbül vette a tótot és kísérte utána. Az egyik dárda szemet vetett a csinos lányra, a ki nem maradt el mellőlük, — megkérdezte a fogolytól:

— A kend lánya ez?
— A vak is láthatja, hasonlít hozzám.
— Mint a tulipán a boeskorhoz.
— Mi a neve? — kérde a másik nemzetör, Bente József nevű.
— Borka.

— Hát kendnek mi a neve?
— Én is János, Isten is János, — tréfálkozott a rab, — vagyok a Kobolnyik János.
— Ej, ej, Kobolnyik János, jobb lett volna kendnek vakon születni, mintsem a mi szolgabírónk kezébe kerülni.
— No, már azt nem szeretném, — kedélyeskedett tovább Kobolnyik, — már akkor inkább csak a kendtek szolgabírája született volna siketnek.

— Pszt! Kendben az ördög lakik, — pirongett Bente. — Elhallgat mindjárt! Nem látja, hogy ki megy ott elől? Hátha meghallja?

— Bánom is én, — felelte vállvonogatva Kobolnyik, egyet rántva a rézkarikás tüsszőjén, mely a hasát bontotta.

Ily beszélgetésben mentek végig az udvaron, hol a nagy eperfánál ott állt még a régi kaloda (a mogyorófa pálcza mellett a legszükségesebb közigazgatási szerszám), a folyosón meg a deres terpeszkedett, a szolgabíróné leanderjei társaságában. (A kellemes és a hasznos egymás mellett.)

Kobolnyik János látta útközben mind a két mesterséget s szeretete volna etlalálni, melyikből léssen része. Hiszen körülbelől egyre megy. Mindenkinek vannak kellemes és kellemetlen oldalai. A kaloda nem nagyon fáj, de hosszadalmas. A deres nagyon fáj, de nem tart soká.

A folyosóról nyílt a kancellária, hol egy cifra hajdu ácsorgott, a ki ajtót nyitott először a szolgabírónak, azután a két nemzetörnek, a kik leeresztették dárdájukat s úgy kísérték be a rabot, mikor azonban a Borka is be akart menni, intettek neki, hogy nem szabad.

— Te künn maradsz, hugom.
— Vigyázz a lapátokra és a gereblyékre, — szólt hátra az apja, ledobván hátáról az árúkat.

Borka tehát leült az ambitusra, hogy megvárja, míg az öreggel végeznek. Szomorú is volt, mérges is volt. Szidta magában az öregot, hogy minek olyan szabadszáju, ni most is milyen galibába keveredett s ezt el is panaszolta a hajdúnak, a ki részvételt volt iránta és megbiztatta:

— Ne félj, hisz meg nem eszik.
Hogy mi folyt bent a kancelláriában, nem lehetett tudni, hir onnan ki nem jött. Egyszer egy fiatal esküdt kinyitotta félig az ajtót (halani lehetett a tollak perczegését) s kiszólt a hajdúnak:

— Hát kendnek mi a neve?
— Én is János, Isten is János, — tréfálkozott a rab, — vagyok a Kobolnyik János.

— Ej, ej, Kobolnyik János, jobb lett volna kendnek vakon születni, mintsem a mi szolgabírónk kezébe kerülni.

— No, már azt nem szeretném, — kedélyeskedett tovább Kobolnyik, — már akkor inkább csak a kendtek szolgabírája született volna siketnek.

— Pszt! Kendben az ördög lakik, — pirongett Bente. — Elhallgat mindjárt! Nem látja, hogy ki megy ott elől? Hátha meghallja?

— Bánom is én, — felelte vállvonogatva Kobolnyik, egyet rántva a rézkarikás tüsszőjén, mely a hasát bontotta.

Ily beszélgetésben mentek végig az udvaron, hol a nagy eperfánál ott állt még a régi kaloda (a mogyorófa pálcza mellett a legszükségesebb közigazgatási szerszám), a folyosón meg a deres terpeszkedett, a szolgabíróné leanderjei társaságában. (A kellemes és a hasznos egymás mellett.)

Kobolnyik János látta útközben mind a két mesterséget s szeretete volna etlalálni, melyikből léssen része. Hiszen körülbelől egyre megy. Mindenkinek vannak kellemes és kellemetlen oldalai. A kaloda nem nagyon fáj, de hosszadalmas. A deres nagyon fáj, de nem tart soká.

A folyosóról nyílt a kancellária, hol egy cifra hajdu ácsorgott, a ki ajtót nyitott először a szolgabírónak, azután a két nemzetörnek, a kik leeresztették dárdájukat s úgy kísérték be a rabot, mikor azonban a Borka is be akart menni, intettek neki, hogy nem szabad.

— Te künn maradsz, hugom.
— Vigyázz a lapátokra és a gereblyékre, — szólt hátra az apja, ledobván hátáról az árúkat.

Borka tehát leült az ambitusra, hogy megvárja, míg az öreggel végeznek. Szomorú is volt, mérges is volt. Szidta magában az öregot, hogy minek olyan szabadszáju, ni most is milyen galibába keveredett s ezt el is panaszolta a hajdúnak, a ki részvételt volt iránta és megbiztatta:

— Ne félj, hisz meg nem eszik.

— Eredj András a hadi törvényszékért!
— Jaj mi az a hadi törvényszék? — kérdezte Borka aggódó arcczal.
— Az a hadnagy, Blavinka, meg a helybeli szűcs, most őrmester, meg a Virgonez kerészlegény, most káplár.

Nehéz kő esett le a Borka szivéről, megkönnyebbülten sohajtott fel.

— Hát ezek emberek?
— Ő azt hitte szegény, hogy valami kinzó esz-köz, a minöket a kékkői várban látott.

A hajdu épen indult már, mikor maga a szolgabíró lépett ki az ajtón, utána kiabálva:

— Megállj! Azonnal jöjjön ide a Leppencs czigány is.

— A hegedűjével?
— Szamárral vagy.

Nem sokára visszajött a hajdu (de Borkának ez tengernyi idő volt) aztán egyenkint szállingóztak be a meghívott alakok. A hajdu magyarázta Borkának: Ez a hadnagy, ez a káplár, ez az őrmester. De hát az mind csak olyan bohóságoknak látszott, mert nem volt rajtuk katonaruhák. (Folytatása következik.)

HÚSZ ÉV MULTÁN.

Dombtetőről völgybe nézek,
Hová selymes, zöld vetések
Lágy, hullámos eskija fut;
Ott kigyózik csöppnyi esermely,
S ah, nem bírok a szivemmel,
Látván ott egy kis falut.

Én falum, hát itt vagy, itt vagy!
Beh szép lettél; szinte ifjabb!
Látod, én is itt vagyok,
Ám sok ősz szál van hajában,
Ifjúként ki hajdanában,
Fájó szívvel itt hagyott.

Csak hogy végre itt vagyok hát!
Üdvözöllek, kis lakoskák,
És te kacsú, szép torony!
Nézzetek rám oly szeretve,
Mint a csintalan gyerekre,
Ki itt játszott egykoron.

Hány nagy, új ház, a hol járok;
Ejnye, hisz te szinte város
Lettél immár, kis hazám.
De nem az új, csak a régi
Dobogtatja és igézi
A szivemet igazán.

Tóth István amateur fölvétele.
GRÓF TISZA ISTVÁN A LOVAGLÁSRÓL VISSZATÉRŐEN.

Tündööm egy nagy kapuban:
Ez a ház-e az csakugyan?
Nincs rajt régi semmi se:
Nem az az arc, sem a forma:
Csak a szívem zakatolja:
Hogy annak kell lennie.

Hej, másként van sok a kertben,
Mint a hogyan én ismertem:
Sok hágy engem hidegen...
Hogy az mégis, arra rávall
Egy-egy vén fa, s lágy zajával
A kis patak ideleenn.

Sok idő telt: hosszú húsz év,
A mióta elbucuszélt
Tőled, árnyas kis berek,
Állanak még mind a hársak,
O, egy röpke pillantás csak,
S azonnal rád ismerék.

Benned, holdas, csendes éjen,
Hányszor ültem merengésben,
S mennyi titkos sejtélem,
Ifjuságom mennyi vágya,
Röpke bújá, boldogsága,
Rezzgett át itt lelkeimen.

Te is állsz még, vén almafám,
Hej, a törzsed hatalmas ám!
S ni, a vízszintes nagy ág
Szinte szól, reám kacintván,
Hányszor ringatott kis hintán;
S nem bánta, kötél ha vág.

Pedig más is van rováson:
Megszenvetted rossz szokásom,
Mert hisz minden lány nevét,
A kiért a szívem lángolt,
— Megdöbbenve látom, hány volt —
Farigosáltam én beléd.

Zsonganak, miként a méhek
S hordanak lelkeimre mézet
Édes, szép emlékeim...
Madár dalogtat csicscsergve
S önfeledten egy más kertbe
Elvezetnek lépteim.

Bolyongok a temetőben,
Került új hant bele bőven
Annyi hosszú év alatt;
Hány fekszik itt már, ki drága
Volt szivemnek a hány virágra
Forró könnyek hullanak.

Nem nézlek már, sír-írások,
Mert, szivemből mit kiástok,
Szörnyen tép a fájdalom.

CSIKÓK GRÓF TISZA ISTVÁN RADVÁNYI PUSZTÁJÁN.

Itt ülök a fűzfa árnyán
S könnyeimmel búsan, árván
Ezt az egy sírt áztatom.

Csöndesül a szív verése;
Sejti tán, hogy pihenése
Majd e földben lesz alatt...
Lemegy a nap; nyugalomban
S leng felém lágy fuvalomban
Falumból az estharang.

Mares Ödön.

HADIK HUSZÁROK.

Irta Földes Imre. Előadta a Vigszínház 1904. okt. 5-én.

Az új vigjáték szerzőjét már néhány esztendeje ismerjük az Akadémiából. Újában ő szokta elnyerni a különböző nemű vigjátékokra kitűzött pályadíjakat, különösen ha «egyenlő értékű művek közül a verses formájuk előnyben részesülnek». Számos koszorúja már a Nemzeti Színház igazgatóját is megindította, a mult évad végén színházhoz «A király arája» című darabját, mely szintén előzetesen száz aranyat nyert. De sikere csekély volt, a mint ez nem ritkaság sem koszorús, sem koszorútlan magyar drámaíróknál.

Most a Vigszínház már második darabját hozza ki színpadára, nem csekély ambícióval és költséggel. Mert azt nem szabad elfelednünk, hogy voltaképeni diadalait, népszerűségét, sikereit ez az intézet nem az Akadémia kitüntette pályaművek előadásainak szomorú terén keresi; és hogy Mária Terézia testőreinek, huszárainak, minisztereinek fölruházása nem csekély pénzbe kerül. A «Hadik huszárok» ama bizonyos évi áldozat, melyet a színház az úgynevezett irodá-

lomnak, jelesül a magyar irodalomnak szokott hozni. Ezen áldozat füstje ritkán száll az ég felé...

Ily szerzőnk lírai, nem pedig drámaírói talentum. Mesemondásra nincsen képessége, alkalmas tárgy megválasztására sem; jellemet alkotni nem tud, életet vinni a színpadra még kevésbbé. Innen van, hogy drámája nem érdekel és négy felvonása nyolcznak tetszik. De szépek a versei, s ez épen a veszte. A rimes, végig rimes dráma újra divatosabb válhatik a francia hatása alatt, Rostand zajos sikerei nyomán; de drámaivá nem lesz soha. Mert gyönyörű a rim — különösen ha ép — a szerelem ihletett és zengő ajakán; és mindig komikusan hat, ha vele egy csattanó gondolatot fejezünk ki; de kinos és idegessé tesz, ha mindenütt jelen van. Földes Imre vigjátékának vannak részei, melyek egyenesen sóvárognak a nyugalmasabb próza vagy legalább is a rimtelen «blankvers» után. De az ifjú szerző műve írása közben egyre a verses darabok előnyére gondol s azért csak ontja a rimeket tovább is «invita Minerva».

Annál kedvesebb aztán kárpotlásul ott, a hol elemében érzi magát s lírai hevülete egész a refrainig ragadja. Althán grófnő esinos tirádája Hadikról, melyet a főmarsalhoz intéz, e visszatérő sorral van megkomponálva: *S ön gyűlöli Hadikot, mert magyar.* Az egész kis játék hatása ebben a tirádban tetőződik, mert a szerző itt azt csinálja, a mire igazán van képessége és ezt a félig lírai, félig szatirikus kitörést T. Halmi Margit ritka intelligenciával, finomsággal, izléssel, nemes mérséklettel adja elő. Igaz, a gondolatnak e refrainszerű visszatérése nem eredeti; elég ha Jago példájára utalunk: *Tégy pénzt a zsebedbe,* vagy a mi még közelebb állt hozzá s mélyebben hatott rá, «Endre és Johanná»-ban Erzsébet intő szózatára: *Kopogtass nőnek ajtaján.* De ez semmit sem von le e kis költemény hatásától.

Még egyszer visszatér e lírai erő és pathosz a szerző lantjára: a második felvonás tábori jelenetében, hol elbusult magyar vitézek siratják ötven társukat, kik idegenben, idegen célokért hullottak el, és nemzetüket, mely csak akkor hű, ha idegenért küzd, de rebellis, ha a maga javáért emel fegyvert. A nagy történelmi igazságok komor szele ér itt bennünket; egyszer már egy más magyar író ugyanebben a színházban merész és velős igéssel kimondott itt egy ily igazságot: Fényes Samu első drámájában Esze Tamás hirdette az örökké egy s változatlan jobbágysorsot, megrázó s igaz szavakkal.

Van itt hát szép vers, többféle fajtából. Dráma azonban igen kevés akad. Földes Imre egy sovány anekdotát dolgozott föl arról a tuczat balkezre való keztyűről, melyet a gonosz májú Nagy Frigyes küldött Mária Teréziának. A megsértett királynő elhatározta, hogy boszút áll e súlyos sértésért és elküldi katonáit Berlinbe, hogy a jobb kézre való keztyűket erőszakkal hozzák el a porosz király országának szívéből. Hadik generális be is veszi huszáros rohammal a porosz fővárost és elhozza ama bizonyos keztyűket. Kis mustármag már sudárba szökken s lett belőle terebélyes nagy fa. Csekély mesékből

Jelky Gyula pilla natnyi fényképe.
RÉSZLET GRÓF TISZA ISTVÁN RADVÁNYI GAZDASÁGÁBÓL.

A KÖRUTON. — Goró Lajos rajza.

világraszóló nagy művek keletkeztek. De ott is, emitt is a természet hatalmas teremtő, alkotó ereje munkált. A mi szerzőnkől, legalább ma még hiányzik ez az erő. Udvari intrikus komédiát csinált a krónikás adomából és sovány leleményének száraz virágait aggatta a sovány testü meséré.

Althán grófné, tüzes fiatal özvegy, szerelmes a szép magyar generálisba, de ez már másnak adta a szívét, az ártatlan falusi szépségnek, Francziskának. Sőt már az esküvőjüket ünneplik Bécsben, mialatt Schönbrunnban azon törk a fejüket diplomataik és tábornokok, kit küldjenek az esztelen, vakmerő vállalat élén Berlin felé. Althán grófné ráveszi Khevenhiller herceget, a királynő kamarását és a főmarsalt, hogy Hadik jelöltséget támogassák; el akarja szakítani a nász napján a szerelmes férjet fiatal hitvesétől. De terve nem sikerül, mert Hadik magával viszi kis gerlicéjét a háborúba. Velük együtt megy akarata ellenére egy Erdődy gróf is, a ki szerelmes Hadiknéba.

A magyar generális fényes győzelmeket arat, felesége mindig vele van. Ott botorkál mindig láb alatt a bécsi Sitten-comission elnöke is, hogy miért: az isten tudja. Nekünk folyton azon kell aggdódnunk: mit csinál addig az erkölcs Bécsben, míg ez az operette-figura itt kuplúzik? Erdődy megvallja szerelmét a fiatal asszonynak, de csakhamar belátja, hogy itt sem mire sem megy, a szerző pedig, hogy ezzel a talpig becsületes asszonynyal nem lehet drámát csinálni. Énnél fogva Althánéknak kell megjelennie, természetesen úrluhában, hogy a megrekedt szekeret a kátyúból kisegítse.

Caodálatos: a kis grófnő, a ki mindent tud, azt nem is sejtí, hogy Hadikné itt van a tábornokban, sőt Erdődy is. Nosza tehát megrágalmazza

a generális előtt hitvesét, hogy míg ő a csatamezőn vérzik s verejtékez, a menyecske Bécsben Erdődyvel mulat. Könnyen kaczaghat ezen a mi hadvezérünk: sátrában az asszony, szívében az édes biztosság. S mikor a kis Franciska meg is jelenik, Altháné meg van semmisülve. De a híres huszár kivágja a bajból huszárosan: azt mondja, hogy a grófnő nem ő utána szaladgál, hanem Erdődy után. Hadikné elhiszi neki. És miért ne higgye? A mézes hetekben egy jó asszonyka mindent el szokott hinni.

A vén bolond erkölcsrendőr megkéri Altháné kezét. Hadik beviszi ostrommal Berlint, mint utólag szavahihető tanuk előadásából értesülünk. A berliniek adnak ugyan egy tucsat keztyűt a vezérnek, de megint balkézre valót. Miért? Mert mégis... a német. Az egész társaság visszatér Schönbrunnba; Altháné nőül megy Erdődyhez; az osztrák urak dühöngenek Hadik nagyszerű győzelmén; 4—6 trombitás kurucz nótákat játszik a schönbrunni parkban. Negyedszer s utóljára a függöny legördül.

Nem az itt a hiba, hogy kevés történik a darabban, sőt felesleges dolgok is megesnek benne. Csak hogy töredékes, mozaikszerű az egész, a sok epizód bejelöltségek egymásba, nyugtalanít bennünket s nem engedi, hogy egyetlen fontos dolog a sok kicsiségnek végkép föléje kerekedjék.

A színház maga is érzi ezt: a jeles művészek nem bírnak valami jeleset produkálni. Ők nem tehetnek róla; csak a megdöglöttség foghatná rájuk hirtelen, hogy ők ezt a stílt nem bírják meg; gondoljunk vissza Herczeg Ferencz Ocskayjának tökéletes előadására. De mikép kialakult, jól kidolgozott jellem nincs a kezdő

e félszeg munkájában, nincs benne szerep sem. Fenyvessy Emil férfias, szép Hadik; elegáns és meggyerő Erdődy Tanay Frigyes; Hegedűs kitünően mondja el néhány erős és szenvedélyes sorát; sok igyekezettel s hozzáértéssel formálja *Tapolezai* egy léha gárdista elcsietett alakját. *Halmi* Margit nevét már említettük; ez a színésznő nagy művésze a beszélés mesterségének; tiszta, átható elme, mély sziv ragyog ki minden szavából. *Komlóssy* kisasszony, a Vigszínház új tagja szintén rokonszenves, értelmes színésznő. A charge-ban *Balassa* diplomatája áll első helyen, csupa szatira és tudatos gonoszokodás; *Szerémi* parasztfigurái mindig kitünőek, most is; *Vendrei* széles komikuma sokat enyhít szerepe felesleges voltán.

A nagy és előkelő közönség barátságos melegséggel hívta a szerzőt s mikor látta megjelenni fiatal, csaknem gyermeki alakját, biztatón tapsolt neki, tele szives jóindulattal. Azt mondta, a mit mi gondoltunk: ily ifjú s máris eljutott a színpadig; ha megnő és nem restel tanulni is kicsinyt, még az igazi sikerekig is eljuthat.

Dr. Sebestyén Károly.

A KÖRUTON.

Egész nyáron ugyancsak kényelmesen lehetett Budapest utcáin sétálgatni; nem igen kellett kerülgetni egymást, még a széles körutakon sem, a hol máskor olyan nagy a sürgés-forgás. A mint azonban beköszöntött a nyár utója, bezzeg megváltozott minden: megérkezett a sok ezernyi diák, haza jöttek a nyaralók a Tátrából, a Balatonról, egyéb üdülő helyekről s valóságos nyüzsgő emberáradat lepi el az utcákat.

A megérkezők mindjárt sietnek ki az utcákra, találkozni az ismerősökkel, egy-egy kis futó tracsban kikérdezni azok egészségi állapotát, a nyaralás lefolyását, aztán élvezni a fővárosi mozgalmas életet, szemlélni az ember-tömegeket, a robogó kocsiakat, a kirakatokat, a hirdető oszlopok cifra plakátjait, szóval mindazt, a mi a nagy városok utcai életéhez tartozik. Mert bizony csak vonzó mindaz, kiált ha az ember egy darabig nélkülözötte. Sőt így eleinte még az újságírók rikancsok éles lármája is szinte jól esik. Hiába, a nagy város zajához tartozik már az, a mit szívesen cserél fel ugyan a telivér fővárosi ember a hegyek fájának méla zugásával, a Balaton hullámainak csendes csobogásával egy időre, de aztán mégis örül, ha nyár végén visszakerülhet a neki oly kedves fővárosba.

Igaz, hogy tavaszra megint megújja s akkor újra siet a csendes vidékekre, de ősz felé ismét csak olyan örömmel tér vissza a lármás, öröklő zajgó fővárosba, mint a hogy most haza jött.

EGYVELEG.

* A milánói székesegyház föltára fölött látható Szt. Mária-kép vert aranyból készült keretét négy-százézer koronára becsülik. A keretet ritka nagyságú igazgyöngyök és drágakövek díszítik.

* Kopenhágában férfiak részére főzési tanfolyam nyílt meg, melyben irodában alkalmazottak, diákok vagy olyanok, kik családi otthonnal nem bírnak, egyszerű ételek elkészítését elsajátíthatják.

* Állatok a színpadon. Arisztofanesz óta senki sem akadt, a ki az állatvilágból merítette volna színműve alakjait. Most azonban Edmond Rostand, a hírneves francia drámaíró, kinek színdarabjait a «Cyrano de Bergerac»-ot, a «Regényesek»-et és a «Napkeleti királykisasszony»-t nálunk is előadták, irt egy olyan darabot, melynek szereplői csupa madarak, illetve az illető színész madarakat személyesít. A darab, melynek címe «Chanteclaire» lesz, az idei párisi színházi idény legnagyobb szenzációjának készül és a «Gaité»-színházban fog színpadra kerülni. A főszerepet, a kakast, *Coquelin* fogja játszani.

* Az üveglemez az egyetlen tárgy, melyet semmiféle madár, legyen az házimadár vagy vadon élő, felismerni nem képes. Még a legélesebb szemű sólyom madár is vakon neki rohan az üvegtáblának, a házigalambok pedig a dícz elé tartott üvegtáblának szintén neki repülnek.

* Algírban a lovak száma túlhaladja a lakosok számát.

* A halász-horgok mostani formája ugyanaz, mint ezelőtti kétezer esztendővel volt, csak az anyag változott, a mennyiben a horgok régente bronzból készültek, most pedig acézből készülnek.

1902. évi buenos-ayres-i fénykép után.

CZETZ JÁNOS.

CZETZ JÁNOS 1848—49-IKI TÁBORNOK 1822—1904.

Messze tengeren túlról, a dél-amerikai Argentína köztársaság fővárosából, Buenos-Ayresből jött a hír, hogy a magyar szabadságharc egyik kitünő katonája és vezére, *Czetz János* honvéd-tábornok ott meghalt, 82 éves korában. Egy hónappal halála után jutott el hazájába a hős tábornok elhunytának híradása. A nagy időknek most már csak egy tábornoka él még: *Görgei Arthur*.

Czetz János 55 esztendővel ezelőtt hagyta el hazáját, aztán tíz évvel később a hontalanság útja elvitte a messze világrészbé, s ott is újabb dicsőséget és tiszteletet szerzett a magyar névnek. Előkelő műveltségű ember volt, képzett katona, jeles hadi mérnök, a tudományok sok ágában jártas. Nemesak a kardot tudta jól forgatni, hanem a tollat is. A katonai szakirodalomban már korán ismert névre tett szert és 1848-ban a bécsűj helyi akadémiában végzett fiatal tisztet szívesen alkalmazták a magyar hadügyminiszteriumban.

A szabadságharc után előbb Európa különböző államaiban élt, később Buenos-Ayresben telepedett meg állandóan. Itt katonai jelességének nagy tér nyílt, a kormány megbizta a katonai műszaki iskola szervezésével, ő maga is tanított s a köztársaság hadseregében lassanként az ő tanítványai foglalták el a legfőbb állásokat. Czetz szíve mégis mindig a régi hazához vonzódtott állandóan, levelezett erdélyi ismerőseivel és a mint öregebb lett, annál inkább vágyott haza. Az agg katonának egyengették is a messze utat, Széll Kálmán miniszterelnök anyagilag is lehetővé igyekezett tenni hazatérését. Ám szemévilága kezdett homályosulni, teste

is megtört. Félsemzére megvakult az utolsó években. Haza küldött leveleit már diktálta, idegen nyelven. De 1904 augusztus 24-ikén tulajdon kezével irta *Kuszkó István*hoz, a kolozsvári ereklye-muzeum öréhez utolsó levelét. Új hazájában tisztelői két évvel ezelőtt ülték meg 80-ik születésnapját s azóta kevés hír jött a hazába az agg vitézről, mígnem most szeptember 6-án bekövetkezett halálának híre okozott általános megilletődést.

Czetz János Gidófalván született 1822 június 8-án jó módú örmény szülőktől. Szülei a bécsűj helyi katonai akadémiába adták, a honnan húsz éves korában mint hadnagy került ki. Mindjárt ekkor olyan szakművet irt és adott ki, mely a magyar hadászati irodalomban az úttörő művek között szerepel; címe: «Magyar hadnyelvtan a császári királyi hadsereg tisztjei számára.» Az ifjú hadnagyot a vezérkarba osztották be. Itt érte őt a magyar szabadságharc kezdete. Csakhamar a magyar hadügyminiszteriumban találjuk, a hol *Mészáros Lázár* miniszter a hadügyi bizottsági előadó fontos teendőit bizta rá. Egy körút alkalmával azután kiváló katonai és szervező tehetségeinek oly fényes jeleit adta, hogy *Mészáros* fölírta rá *Kossuth* figyelmét, a ki nem is habozott Czetzet Erdélybe küldeni tábornoki főnökek, mely minőségben ő rá hármlott az erdélyi hadsereg szervezésének nagy jelentőségű feladata.

Nem sokáig késétt Czetz tábornoki kinevezése sem. Ugyanis 1849 márczius 11-én a Bem és Czetz parancsnoksága alatti csapatok elszánt rohammal bevették Nagy-Szebent, a mire az orosz Skariatinnak a vöröstoronyi szoros felé kellett menekülnie. E győzelem után *Kossuth* megbizta Czetzet, már mint kinevezett tábornokot egy 30,000 főnyi tartalék-hadsereg szervezésével, mely feladatának az ifjú tábornok oly nyívesen megfelelt, hogy ezzel a hirtelen összetoborzott s bizony nem a legfegyelmeltebb erővel bámulatraméltó dolgokat tudott művelni és hatalmas ékül szolgált Bem és Skariatinn hadtestei között.

Számítalanszor volt alkalma Czetznek kiváló tehetségeit érvényesíteni; vitézségének legfényesebb jeleit azonban a piski-i csatában adta, midőn a már-már végzetesnek látszó pillanatban rárohant két zászlóaljjal és néhány ágyúval az osztrákokra. Ő maga is ott villogtatta kardját az elszánt rohamban és oly zavarba hozta a túlnyomó osztrák sereget, hogy az végre futásban keresett menedéket Szászváros felé.

A világi fegyverletétel után nagy nehézségek között sikerült Hamburgba menekülnie, a hol megírta emlékiratait «Bem hadjáratairól

Dr. Czetz Leon ágyvéd.

Lederer Csilla

Czetz Krisztina

Czetz tábornok

Lederer Csilla

CZETZ TÁBORNOK ÉS CSALÁDJÁ.

1848—49-ben» cím alatt. Csakhamar innén is menekülnie kellett ekkor Párisba ment, a hol több kiváló irodalmi és politikai egyéniséggel jutott közelebbi ismeretségbe. Most is katonai dolgokkal foglalkozott, a mennyiben hadászati cikkek írásából tartotta fenn magát, majd a Mont-Cénis pálya építésénél nyert mérnöki alkalmazást.

Életében nemsokára nevezetes forduló pont állott be. Utazásai közben ugyanis Sevillában megismerkedett *Juan Manuel O. de Rosas* tábornok leányával, az argentinai köztársaság elnökének húgával, a kit 1859-ben nőül vett. Ezután a francia-olasz-osztrák háború alatt *Cavour* segítségével az első magyar légio szervezéséhez látott. A váratlanul megkötött villafranci béke után elhagyta Európát és nejevel s fiacskájával Buenos-Ayres-be, Argentína köztársaság fővárosába vitorlázott át. Ott *Mitre* tábornok köztársasági elnök csakhamar azzal bizta meg, hogy álljon a Paraguay elleni hadsereg élére. Czetz mindent elkövetett, hogy a hadsereget harcra alkalmas állapotba hozza, közbe jött súlyos betegség azonban megakadályozta, hogy a harcban tényleges részt vegyen. Mikor aztán a béke helyre állt, *Sarmiento* elnök 1869-ben újra a hadi szolgálatba szólította Czetzet, rábizván a köztársaság déli határainak védelmét. Itt kifejtett szakértelmének és buzgóságának elismerésül megbizták egy katonai iskola szervezésével, melynek 1885-ben igazgatója lett. Czecz tábornok sikerrel tett eleget feladatának és ma legnagyobb részt az ő tanítványai foglalták el az argentinai hadseregben a legelőkelőbb állásokat.

Bármily tiszteletben és közszeretben részesült is Czetz az új hazában s bármennyire oda kötötte is családját, egész a legutóbbi időkig soha sem tett le arról a gondolatról, hogy haza jön Magyarországra, a mire különben itthoni tisztelői is sürgették. Erről azonban végleg le kellett tennie, a mintezt Buenos-Ayresből 1902-ben, nyolczvan éves korában *Deáky Albrecht*, a történelmi és honvéderéklye-muzeum elnökéhez Kolozsvárra intézett levelében megható szavakkal jelzi:

«Én már öreg ember vagyok, hazámtól már oly rég távol és mégis a honvágy hatása folytán még mindig sajog a szívem ama tudattól, hogy idegen porban kell majd megnyugodnom. Nagy megerőltetésembe került a véleleges lemondás, hogy hazámat viszont ne láthassam, de orvosaim tanácsa és *Krisztina* leányom (az én angyalom) sulyosabb tudóbja arra indítottak, hogy többé még csak reményt se tápláljak régi terveim megvalósításához. De talán az orvosi tanács se használt volna, ha egy szép napon ők ki nem jelentik, hogy az utazással úgy a leányom, mint az én életem kockára

Paludan-Müller nálunk eddig ismeretlen dán költő «A földművészet» című szatirikus költeménye, melyet Erdélyi Károly fordított magyarra.

Ezen és földön. Hamusz István, a ki népies természettudományi munkáival sok érdemet és elismerést szerzett már, ezuttal az Ég és Föld csodás jelenségeiről irt érdemes könyvet.

beekülden. Egész sereg pályaművet jelentettek be tehát a báró Eötvös Loránd elnöklésével tartott összes ülésen. Az összes ülést az első osztály ülése követte.

Az összes ülésen báró Eötvös Loránd elnök üdvözölte a tagokat. Szily Kálmán főtitkár pedig bejelentette a nyári időszak alatt az Akadémiát érdeklő eseményeket.

A szeptember 30-iki határnapra hirdetett pályamunkák közül Teleki-jutalomra 28 szomorújáték; a Farkas-Raskó-díjra 51 hazafias költemény; a Bulyovszky-díjra 27 óda; a Szilágyi István-díjra (nyílt pályázat Magyarországnak történetére) hat, a Lukács Kristina-díjra, a magyar lírai költszet történe-

okos, ügyes kormányza alatt megszülelt a kezdett tekintélyes állammá izmosodni. II. Rákóczi György kalandos politikája azonban megrontotta az országot, s kitört a vizsoly. Barcsai Ákóst, a lugosi és karánsebesi bánt a törökök tették meg fejedeleme-nek, míg az ország másik része II. Rákóczi György mellett maradt, a ki mikor 1680-ban meghalt, Barcsay ellen Kemény János szerezte meg a trónt osztrák támogatással s fél esztendő múlva meggyilkoltatta Barcsait. Helyébe a török Apaffy Mihályt tette meg s megkezdődött az osztrák befolyás s harmincz évvel utóbb már nem volt független erdélyi fejedelemség. — A felolvasást tetszéssel fogadták.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület október 2-ikán közgyűlést tartott Kolozsvárott, s azon báró Feilitzsch Artur elnökölt. József Ágost főherceget, az egyesület védnökét táviratban üdvözölték, ki másnap küldte el köszönő válaszat. A gyűlés főtárgya volt a tisztikar újra választása. Az elhunyt Radnóti Dezso főtitkár helyére egyhangulag megválasztották főtítkárnak Kovács Géza eddigi titkár, helyébe titkárnak Pál Andort. A választmány többi tagjai változatlanul megmaradtak. Az egyesület vagyoni állapota rendezett és semmi adósság sem terheli. Az idei költségvetést 16,000 koronában szavazta

A HAJDUNÁNÁSI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE. — Jelfy Gyula fényképe után.

szó, a mi könyvét még érdekesebbé teszi. A 300 oldalas, képekkel is élénkített kötet díszesen kiállítja az Athenaeum kiadásában jelent meg s ára 5 korona

Délvidéki történetek. Irta Scossa Dezső. Négy hosszabb elbeszélést tartalmaz a kötet, melyek tárgya — kivéven az elsőt, mely egy magyar ifju szerelmi történetével foglalkozik — a szerbek életéből és történeti multjából van véve. A sok figyelemre méltó részletet tartalmazó könyv Szegeden Endrényi J. kiadásában jelent meg s ára 2 korona.

A szabadkai szinmű-pályázat. Szabadkának ötven év óta van színháza. Ennek emlékére Szabadka városa ezer koronás szinmű-pályázatot hirdetett, s a beérkezett huszonhat pályaművet elbírálás céljából a Petöfi-társaságnak adta át. A társaság bírálói a díjat a «Névtelen hősök» című történelmi drámának ítélték. A szerző Molnár Gyula ismert drámaíró. A szerző szabadkai születésű, s maga a nyertes mű is Szabadka város történetéből van merítve.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia október 3-ikán ült össze a nyári szünetek után. Ilyenkor nagy halmaz pályázati műnek megbírálásáról kell intézkedni, mert az Akadémia jutalmaira hirdetett pályaművek legnagyobb részét szeptember utolsó napján kell

tétre két; az Első magyar általános biztosító-társaság díjára öt, az Ullmann-díjra egy, a kereskedelmi csarnok díjára két, a Bésán-díjra egy, az egyesült fővárosi takarékpénztár díjára egy, az Olványi-díjra hat, a Péczele-díjra egy s végül a Vigyázó-díjra szintén egy pályamunka érkezett. A pályamunkák biráit a zárt ülésen választották meg.

Az összes ülés után az első osztály Heinrich Gusztáv elnöklete alatt tartott ülésen Szily Kálmán érdekes nyelvtudományi előadást tartott: «Ellentétre alapított analógia» címen. Ebben azt bizonyítja, hogy az «alkalmatos», «szemérmetes» formájú szavaink nem igéből, nem is főnévből képezettek, hanem e mellékevek ellentétes párjaképen: «alkalmatlan», «szemérmetlen».

A Történelmi Társulat október 6-ikán kezdte meg ülései új sorozatát Thaly Kálmán elnöklésével. Az ülésnek egyetlen tárgya Erdélyi Alajos «Barcsai Ákos fejedelemsége» című terjedelmesebb tanulmányának kivonatos bemutatása volt. A bemutatást a távollévő szerző helyett Barabás Samu társulati jegyző végezte. Barcsai Ákos alig két évre terjedő fejedelemsége Erdély multjában a válságosabb idők közé tartozik.

Az erdélyi fejedelemség, miután a XVI. század utolsó negyedében s a XVII. század első évtizedében sulyos válságban ment át, Bethlen Gábor és I. Rákóczi György harminczöt évnvi (1613—1648)

meg a közgyűlés, a mi ezer koronával több, mint a tavalyi.

MI UJSÁG?

Október hatodikát hazafias kegyelettel ülték meg most is az országban, főleg Budapesten és Aradon. A főváros iskoláiban az előadás is szűnelt. A ferencziek belvárosi templomában, melynek sirboltjában rejtették el gróf Batthyány Lajos holttestét a kivégzést követő éjjelen, az első gyászmissze reggel 8 órakor Batthyányért tartották, 10 órakor pedig az aradi vértanukért. A régi honvédekkel együtt nagy közönség töltötte meg a templomot. Az egész egyházi szertartás alatt Damjanich János 84 éves özvegye térden álva imádkozott.

Az egyetemi ifjuság külön gyásznapot rendezett. Reggel küldöttségileg üdvözölte Damjanich özvegyét. Az egyetemi templomban tartott gyászmissze után az ifjuság a Vigadó termében gyűlt össze, a hol beszédeket tartottak, s alkalmi költeményeket szavaltak. A fővárosi polgárság este tartott gyásznapot több helyen, egyletekben, társaságokban.

Aradon nagy számban a minoriták templomában tartott gyászmisszén részt vettek a hatóságok, testületek, intézetek. A szobornál Tabakovits ügyvéd mondott beszédet, Markovics Margit színésznő

ódát szavalt. A szobrot az egyetemi polgárok, küldöttségek és testületek megkoszorúzták. Az ózdi vasgyár munkásai nagy ezüstkoszorút vittek.

II. Rákóczi Ferencz porai Kassán. Berzeviczy Albert miniszter legközelebbi Kassán történt időzése alatt a székesegyházban a Szent István-kápolna alatt levő kriptát jelölték ki Rákóczi Ferencz és közvetlen környezete sirboltjával. A miniszter a műemlékek országos bizottságához értesítést intézett, melyben sürgős jelentést kér arról, hogy miképp lehetne a tetemek befogadására készíttendő kőkoporsókat elhelyezni. Egyszersmind arra is kéri a bizottságot, hogy mintegy hat-nyolcz kőkoporsóra számíttással, azok tervét és költségvetését oly időben mutassák be, hogy a kassai kriptá és a kőkoporsók a jövő év tavaszán és pedig április hónap végéig a tetemek befogadására teljesen készen álljanak.

A király unokája. Mária Valéria főhercegnő, Ferenc Szalvator főherceg neje október 6-ikán délután Wallseeban egészséges fiúgyermeknek adott életet. A főhercegné párnak ez nyolczadik gyermeke, kik közül négy fiú és négy lány. A legidősb Erzsébet főhercegnő, ki 1892. január 27-ikén született.

Az egyetemek kórháza. A király védősége alatt álló «Egyetemek Kórház-Egyesülete» két évvel ezelőtt kórházat nyitott Budapesten a Pál-utca egyik bérházában a szegénysorsu hallgatók számára. A kórházat most két év múlva már kibővíthették, sőt könyvtárt is rendezhettek be. Agyalapítványt tett a kórházban a többi közt a király, a maga és Erzsébet királyné nevére, továbbá József főhercege. Az egyesületnek 24 orvosa és a kórháznak saját ápolószemélyzete van. A fekvő betegek száma meghaladja a huszat, míg a bejáróké naponta hatvanhatvan. Az új kórházat védője, a király nevénapján, október 4-ikén délután avatták fel s adták át rendeltetésének Berzeviczy Albert közoktatásügyi miniszter jelenlétében, kinek dr. Demkó rektor mondott köszönöket megjelenéséért.

Az interparlamentáris kongresszus magyar csoportjának tagjai október 4-ikén délben Liverpoolba érkeztek, a Cunard Line «Ivernia» hajóján. Onnan Londonba mentek s Berlinen keresztül érkeznek haza. Budapesten az «országos magyar nemzeti szövetség» ünnepélyes fogadást készítt gróf Apponyi Albert s társai számára.

Házasság. Sándor János belügyi államtitkár hugát, Agnest nőül vette Mezőkapuson Phleps pécsi kir. főügyész. Násznagyk voltak: a menyasszony részéről Sándor János és neje, Tisza Anna, a vőlegény részéről pedig Gyárfás Endre volt országgyűlési képviselő és neje, Katona Ilona.

A budapesti őszi lövésenyekre állandóan megeltnék a tribünök közönséggel. Az őszi meeting főérdekesége a 80,000 koronával díjazott «St. Leger» verseny volt, a melynél kiváló lovak álltak starthoz, köztük: «Con Amore», továbbá «Ma», «Blocksberg», «Keringé», «Rhodope» stb. «Con Amore» a versenyben mindazonáltal fényes győzelmet aratott és igazolta, hogy ő az évjárat legjobb lova. Az érdekes futamok közül megemlíttük a földmívelési miniszterium díját, a melyért «Macdonald»

HAJDUNÁNÁSI LEÁNYOK A LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYEN.

és «Sorrento» közt folyt a küzdelem az első győzelemmel; valamint az őszi díjat, a melyet «Tara» nyert meg, hasonló név lovasával, ki névrokonát már negyedik ízben lovagolta győzelemre. Sikeresen-jockeyink közt 68 győzelemmel Tara második helyen van, míg Lewis 74-gyel az elsön. Melyik lesz az idei championság, szintén nem érdektelen a lövésenylátogatók előtt, a kik számára a Lovaregylet a vasárnap előlő Szt. László-díjban az őszi meeting utolsó nagy szenzációfőt tartogatja.

Dicséretes eredmény. Ismeretes, hogy évekkal ezelőtt a szépitőzerek nagy részét a külföld szállította hozzánk. Ma már ez fölösleges, mert a Krieger-féle szépitőzerek: Akácia-arczerm, pudér és szappan oly kitűnők, hogy kiállják a versenyt bármily hasonló készítménnyel.

A híres «Ehrbar» zongorák és pianinok egyedül képviselője Heckenast Gusztáv (1865 óta fennálló) zongora-terme, IV., Gizella-tér 2 (váci-u. sarkán). Ehrbar gyönyörű zongorákat és pianinokat állított itt ki, melyekre felhívjuk a zenebarátok figyelmét, mert tudvalevő, hogy az Ehrbar zongorák nemcsak a legfinomabbak, hanem a legtartósabbak is. A ki tehát elsőrendű zongorát kíván beszerezni, annak ajánljuk Heckenast Gusztáv zongoratermét.

Erzsébet királyné Szanatorium-sorsjegyek kibocsátása. Az ő felsége a király legmagasabb védnöksége alatt álló «Budapesti Szegénysorsu Tüdöbetegek Szanatorium-Egyesülete» az 1904 évi XXIV. törvényzikk alapján a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszterium által biztosított 600,000 darab, egyenkint 5 koronáról szóló (6000 sorozat 1—100 számmal ellátott) sorsjegyet bocsát ki.

Az összes sorsjegyek eladásából az átvételi áron felül

elérendő tiszta nyereségnek fele része a Budapesti Szegénysorsu Tüdöbetegek Szanatorium-Egyesületét illeti. Hatvanöt éven át évenként a sorsolási tervben meghatározott számú sorsjegy huzatik ki nyeresémennyel és azonkívül a hatvanötödik év végén az összes 600,000 darab sorsjegy egyenkint 5 koronával visszafizettetik. Minden sorsjegy sorozati és nyeresőszámmal van ellátva és a huzási szabályok értelmében az összes sorsjegyek a 65 éven át tartandó valamennyi huzásban részt vesznek. A melléknyereséményeken kívül 100,000, 40,000, 30,000, 25,000, 20,000, 15,000 és 10,000 ezer koronás főnyeresémények huzatnak.

Az első huzás f. évi december 1-én lesz 30,000 koronás főnyeresémennyel, továbbá egy 3000 koronás, egy 1000 koronás, két 500 koronás, öt 100 koronás, tíz 50 koronás nyeresémennyel.

A kisorsolt összegeket a sorsolás után 3 hónap múlva a «Budapesti Szegénysorsu Tüdöbetegek Szanatorium-Egyesülete» pénztára és az Egyesület által a sorsolási jegyzékekben megjelölendő pénztárak váltják be.

Ezen kölcsön biztosítékul szolgál a sorsolási terv szerint a sorsjegyek és nyeresémények fedezetére szükséges, a magyar királyi központi állampénztárnál letétre helyezett és a magyar királyi pénzügyminiszterium által kezelt 2,300,000 korona készpénzből álló biztosítási alap s a magyar királyi pénzügyminiszterium 7856—1904. szám alatt kelt rendeletével az állam nevében feltétlen kötelezettséget vállalt a sorsolási terv szerinti sorsolások alapján teljesítendő fizetésekre nézve.

Az Erzsébet királyné Szanatorium-sorsjegyek a budapesti áru- és értéktörzsde hivatalos árjegyző lapjában jegyzetelni fognak.

A fentemlített 600,000 darab sorsjegyet s «Budapesti Szegénysorsu Tüdöbetegek Szanatorium-Egyesület»-től a következő intézetek vették át, u. m.: a Magyar Általános Hitelbank, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, a Magyar Leszámtoló és Pénzváltó-Bank és a Magyar Agrár- és Járadek-Bank r.-t.

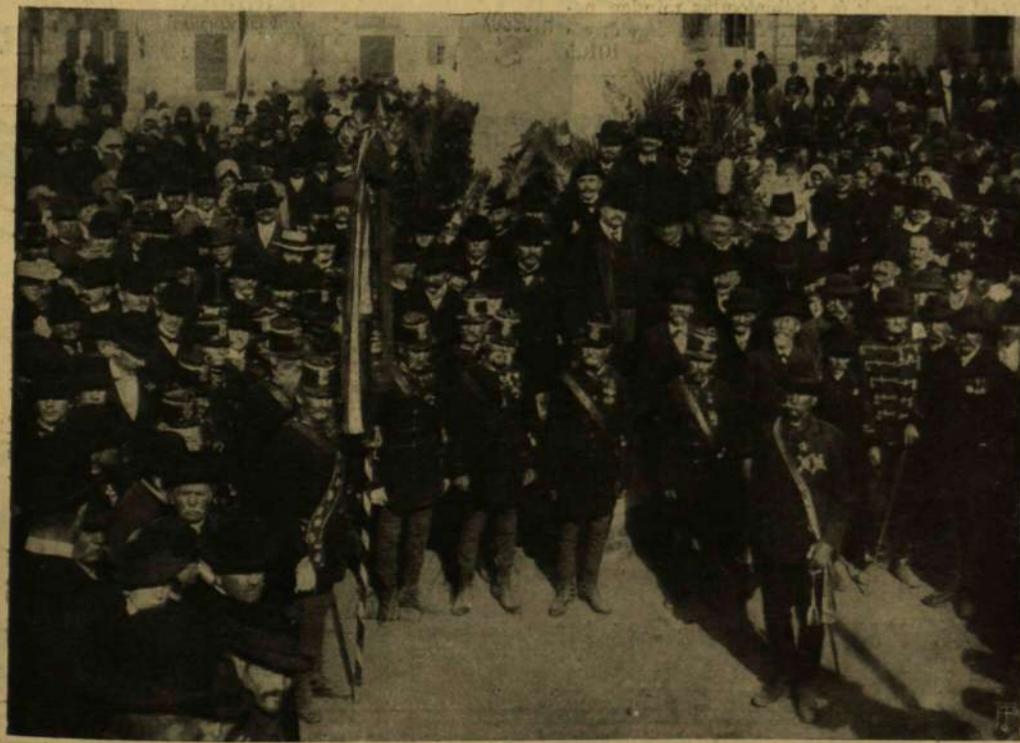
HALÁLOZÁS.

CSUDAFI MIHÁLY, az olasz hadsereg magyar származásu tábornoka Lucca közelében san-alessioi villájában meghalt. Az elhunyt mint honvéd küzdött végig a szabadságharcot, miért őt az osztrákok által felállított véstörvényzések életfogytiglan tartó börtönre ítélték. Német származásu volt s Wunder nevet magyárosította. 1858-ban kegyelmet kapott, mire kiment Olaszországba és végig küzdött az 1859-iki hadjáratot. Később tiszti ranggal belépett az olasz hadseregbe, harcolt Garibaldi oldalán és 1866-ban részt vett a custozai ütközetben. Mint tábornok a ravennai hadosztálynak lett paranesnoka és sokáig főhadisége volt II. Viktor Emánuel királynak. Nyugalomba vonulása óta Toskanában élt általános köztiszteltetben.

LIZSI MENTHÉRT, a gyergyószentmiklósi kerület szabadelvűpárti országgyűlési képviselője meghalt október harmadikán Gyergyószentmiklóson, a hol 1842-ben született, s a hol 1868-ban ügyvédi irodát nyitott. Mint ügyvéd és törvényhatósági bizottsági tag a közügyekben tevékeny részt vett, s képviselővé is ezért választották meg.

BARTHOLDI FRIGYES ÁGOST, francia szobrász, a kinek nevét megörökítt hatalmas műve, a new-yorki kikötőnek óriási világító szabadság szobra, 70 éves korában Párisban meghalt. Az 1870—71. évi háború után, a melyben mint Garibaldi törzsakarának tagja vett részt, művészetével a köztársasági irány szolgálatába állott. «Elizás átka» című bronzszobor-csoportozatot készített, majd egy óriási oroszlánt, Belfort védelmének emlékeztetére.

Elhunyt még a közelebbi napokban: LAUKONDESZ MÓDESZT ferenczrendi áldozópap, állami főgimnáziumi rendes tanár Gyöngyösn, 58-ik évé-

A szobor talapzata előtt középen áll Kossuth Ferencz, tőle balra Horvay szobrász, Rákoczy Viktor orsz. képviselő, Pósa Lajos, Pállay Sándor, Kossuth Ferencz titkára; Papp Elek és Sebess Dénes orsz. képviselők; jobbra Pozsgay Miklós, Nessi Pál, Horváth Gyula, Bakonyi Samu és Benedek János orsz. képviselők. Az előtérben debreczeni és h.-nánási 48-as honvédek.

CSOPORT A SZOBOR ELŐTT A LELEPLEZÉSE UTÁN.

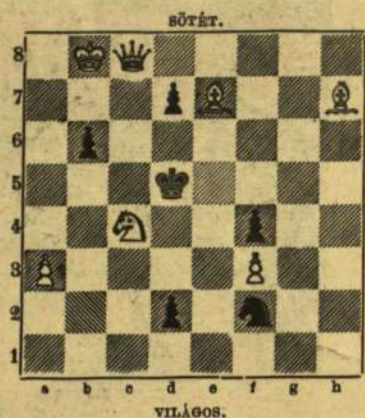
A HAJDUNÁNÁSI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYÉRŐL.

ben. — GLATZ JÓZSEF helyettes alesperes. Újvárosi község plébánosa 47 éves korában Újváros.

SAKKJÁTÉK.

2401. számú feladvány. Möller J.-től.

(1. díjat nyert feladvány.)

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2387. számú feladv. megfejtése Shinkmann W. A.-től.

Table with chess moves: 1. Ff1-c4, 2. Fc4-a2, 3. Vh3-d7, 4. Vd7-e6 mat.

Világos. Sötét. Világos. Sötét. 2. Vh3-f5 + stb.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Gsomayd: Németh Péter.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 39. számában megjelent képtalány megfejtése: Haragnak megbánás a vége.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Az Első Leánykiképző Egyesület m. sz. Gyermekek- és életbiztosító intézet Budapest, VI., Teréz-kört 40-42. sz.

Szerkesztői üzenetek.

Győr. S. K. Hadat viselő hatalmasságok fohászában tartózkodó katonai attasék fegyverüket csak önévédelemre használhatják.

"Henneberg" selyem

csak közvetlenül! Fekete, fehér és színes 60 krtól 11-35 frtig méterként...

Kocsi-gyártás.

Budapesti kovács- és kocsi-gyártóipartestület védnöksége alatt álló

Kocsi Árucsernek-Szövetkezet, Budapest, VII., Kerepesi-út 72.

AKÁCIA-CRÈME 2 K, AKÁCIA-PUDER 1, AKÁCIA-SZAPPAN 1. Csodás és biztos hatása 10643.

Salvator Lithion-forrás. Természetes vasmentes kővíz hatású. Budapest, főraktár Edecskuty L. urnál.

zongorák, pianók és harmonikumok

Heckenast Gusztáv zongorateremben. Budapest, IV., Gizella-tér 2. (Váci-utca sarkán).

PURGO. Nagy kölcsönző-intézet. Árjegyzék ingyen.

GERŐ ADOLF főh. udv. szállító ortop. cipézszept. Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4.

fájós lábakra. Specialista anatóm. mód szerint kidolgozott gyermekcipőkben.

Magyarnak Pécs! Németnek Bécs! Valódi angol ezüst iron nagyon diszes kivitelben 3 K.

SCHÖNWALD IMRE ékszergyárosnál PÉCSETT. Kapható 10588.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG 10528. Budapest, V., Ferencz József-tér 3.

ESZMÉNYI KEBEL érhető el a Párisban. Budapest, VII., Kerepesi-út 72.

"KORONA-gyógyszertárban" Budapest, VIII., Kálvin-tér (Baross-u. sarkán). Postai székföldén naponta. 10643.

MAGGI LEVES-ÍZESÍTŐ és ÉTEL-ÉTEL. MAGGI-kitűntetések: 4 nagydíj, 26 aranyérem, 6 diszklevél, 5 tiszteletdíj.

ÉLŐVIRÁGOK csokrok, koszorúk kaphatók. PÁSZTORY M. Élővirágkereskedésében.

Vértes-féle sóborszesz 10591. Minden házában szükséges.

TEINTURE Instantanée. A sok utaztat elkerülése céljából követeljük.

RIVIERA-JBOLYA. IGAZI JBOLYA ILAT. MOTSCHEA-ÉT. BÉCS.

Sachsen-Altenburg. Technikum Altenburg. Gépjárat és elektrotechnika.

Csák 5 koronába kerül a míg a készlet tart.

A legjobb arcz-szépítőszert a SERAIL-ARCZENŐCS, mely az arcot tisztítja, fehériti és báronyphuhá teszi.

MARGIT-CRÈME, mely végigtiszt, sem higanyt, sem ólomot nem tartalmaz.

Az asszonyok csakis az asszonyok. illetkesek egy piperecikk megítélésére.

Az én mamám örökké szép marad, mert nem hisz a csodaszerekben csak a valóban teljesen ártalmatlan.

Székelly havasi tejkrém, ára 1.50 K, 1/2 adag 1 K. Készül: BALAZSOVICH SÁNDOR.

Thierry A. gyógyszerész balzsama. Legjobb hatású rossz emésztésnél és vele együtt fellépő betegségeknek.

Thierry A. gyógyszerész Centifolia-kenőse. fájdalomszintető, puhító, oldó, huro, gyógyító stb.

Helyesírási szabályok. Úgy iskolai, mint magánhasználatra.

Az iskolai magyar helyesírás. szabályok és szójegyzék. Hofmann M.-tól 40 fillér.

A nő szépség elérése, lételestésére és fenntartására legkiválóbb és legbiztosabb.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a MELANOGENE fekete és barna színben.

Olcso cseh ágytoll!
 5 kilo: új fosztott 9.60 K.
 jobb 12 K. fehér pelyhűpaha fosztott 18 K. 24 K. hófehér pelyhűpaha fosztott 30 K. 36 K.
 Szállítás portmentes, utánvétel. A kicserélés és visszavétel portmentesítés ellenében megengedjük. 10914
 Benedikt Sachsels, Lobes 279.
 Post Pilsen, Böhmen.

Schicht-szappan

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

10468

VASÁRNAPI UJSÁG

42. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. MIRSZATH KÁLMÁN. BUDAPEST, OKTÓBER 16.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egy évre 24 korona, félévre 12. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egy évre 16 korona, félévre 8. A POLITIKAI UJDSÁGOK (a Világkrónikával) egy évre 10 korona, félévre 5. Külföldi előfizetésekre a postai költség megfizetésével is csatlakozhat.

LOTZ KÁROLY.
1833-1904.

Bölcsője idegen földön ringott. Gyermekekorának összes emlékei más égalhoz, más emberekhez tapadtak. Midőn a nyilvánosság előtt szerepelni kezdett, még alig értette, alig beszélt a nyelvünket. És most, a midőn koporsója mellett állva, félszázados művészi tevékenységére visszagondolunk, úgy érezzük, hogy Lotz Károly érzelme és gondolkodásmód tekintetében legmagyarabb festőművészeink egyike volt; olyan művész, a ki nélkül nagyon hézagos volna a múlt századi magyar képzőművészet története.

A magyar föld átalakító ereje kevés embernél bizonyosodott be olyan fényesen, mint a mi Lotz Károlyunknál. Mint egy hessen-homburgi mérnök fia, magyar születésű anyjával serdülő ifjú korában költözött be hazánkba s mert megszerette a magyar földet és intézményeinket, nemcsak nyelvünket sajátította el teljesen, hanem csakhamar minden ízében igazi magyar emberré is lett.

Ennek az átalakulásnak az akkori idők is nagyon kedveztek. A magyar nemzet, az elnyomatás sötét napjai után, ébredni kezdett dermedtségéből. A magyar lantról tüzes, lelkesítő hazafias dalok repültek szét az ország minden zugába; a színpad deszkái a magyar történet nagy alakjaival népesültek meg; a hangversenytermekbe utat tört magának a sokáig lenézett, háttérbe szorított magyar népzene s a fiatal magyar képzőművészek történetünk legemlékezetesebb mozzanatait örökítették meg vásznaikon, melyek még ma is példányképei a magyar történeti festészetnek.

A fiatal Lotz Károly szívére, lelkére erős hatással volt a nemzeti érzelme ilyen hatalmas fellendülése. Becsülni tanulta, megszerette a magyar népet. Legelőször is a festői vonások kötötték le érdeklődését. Az Alföld messze ter-

tevékenysége felől. Nagybárá a pusztai élet jeleneteit festi, de már kísérletet tesz a magyar költők illusztrálásával is, érdekes rajzokat készítve Petőfi János vilé-éhez.

Majd a mint mindinkább otthonossá lesz nálunk, megismerkedik hazai történelmünkkel s annak nevezetesebb mozzanataiból merít inspirációt. Tárgyainak egy részéről inkább csak tanulmányozás, mint értékesítés céljából, kartonokat készít s ezek a kartonok aztán arra bírják az illetékes köröket, hogy a fiatal művész nagyobb mérvű foglalkoztatásáról is gondoskodjanak. Így támadnak a városi Vigadó, azután a Nemzeti Múzeum lépcsőházának s a Tudományos Akadémia nagytermének freskói, majd ritka képességének legfényesebb igazolásul az Operaház páratlanul díszes mennyezete, az Olympus örökszép költészetével.

Ezekben a freskóknak Lotz eleinte mesterének: a bécsi Rahlak befolyása alatt áll: alakjai úgy a Vigadót díszítő *Tündér Ilonában*, mint a Nemzeti Múzeum lépcsőházának allegorikus ábrázolásaiban nem ritkán merevek és feszesek; szintén a bécsi mester hatására emlékeztetnek az Akadémia dísztermében látható freskók is, melyek a magyar irodalmi és művelődés középkori történetéből vett mozzanatokot tüntetnek elénk; később azonban Tiepolo remekei ragadják meg képzelődését s a veneziai mester arra bátorítja, hogy szárnyait ő is kibontsa és merészebben törjön az önállóságára. Műveiben mindinkább előtérbe nyomulnak az egyéni vonások s ecsetje 1884-ben már valóságos diadalt ül az Operaház mennyezetének díszítésénél, s olyan művet teremt, melyet hazai képzőművészetünk történetében bátran nevezhetünk korszakalkotónak. Ez a kompozíció az Olympust tünteti elénk mély jelentőségű költészetével, hat különböző, de egymással azért mégis szerves összefüggésben álló csoportozatban.

Ez a nagy mennyezetkép, mely a különböző zenei hangulatokat a

LOTZ KÁROLY.

Sztravinsky fényképe után.

Tornaszor

egy a hadsereg, mint iskolák részére készen vagy megrendelés szerint kapható
Lopos Gyula
 tornaszor-készítő
 Budapest, III. ker.,
 Zeigmond-u. 102.
 Árjegyzék kívánatra megküldeték. 10590

Ingyen és bérmentve

kapja mindenki legújabb nagy árjegyzékem 900 képpel, melyek minden órákat, arany- és ezüstárakat ábrázolnak eredeti gyári árakon. Országri raktár **Max Böhnel** órák, Wien, IV., Margaretenstr. 38. P. Ca. kir. Államhivatalnokok szállíttatja. Üzletalapítás év 1840. Kintetteve Páris 1904. Grand Prix és Aranyérem. 10584

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

KIRNER JÓZSEF cs. és kir. udv. puskaműves, az oltás királyi ő felségének udvari szállítója, BUDAPESTEN raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára Róza-utca 7.
 Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezettel kettős vadász-jegyekből, golyófejgyerekek, amerikai Winchester serétes ismétlő feegyverek, forgópisztolyok, szalonfeegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jóságáért kezkeskedik. (Alapított 1808. évben.)

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA

GÖRÖG ISTVÁN
 BUDAPEST
 M. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz.
 Nagy választék mindenféle üvegekben. Asztali készletek szb.
 Igen jutányos árakon.

DAVID KÁROLY ÉS FIA

Sürgöncycim Cartonage. Telefon szám 41-49.
doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára
 Budapest, I., Mészáros-utca 38. 10651

Gyár: Papírtányért, bonbonliert és jardinet-dobozokat. Sajtoló kerek dobozokat, légmentesen elszártható, összehajtható dobozokat pólyák, lőgyapot, stb. esomagolására. Híntődobozok, valamint kússott lames-oszlopok tetszés szerinti nagyságban. Teásdobozok 1/4 kgr. tól 10 kgr.-ig, valamint 6, 10 és 20 literes tea esomagolásához. Szekrényosztok és köppládapapír legújabb szín és kivágásban.
 Allandó kiállítás a fenti cikkek közül a városilgeli iparsarnokban megtekinthető.

Testesség, Kövértestűség.

Hogy nyúlánkka legyünk a nélkül, hogy az egészségünknek árton, használjuk a **Pilules Apollo-t**, mely tengeri növények alapján van előállítva és párisi orvosok által jóváhagyva.
 E könnyen betartható gyógyszer elhajtja a túlságos embonpoint oszlatatlanul és biztosítja rövid idő alatt a kövértestűség gyógyulását mind a két nemnél.
 És a titka minden elegáns hölgynek, ki nyúlánk és fiatalos alakját megakarja őrizni. Egy üvege ára utasítással együtt K 6.45 bérmentve, utánvétellel K 6.75.
J. Ratié, Pharmacien, 5, Passage Verdeau, Paris (9e).

Raktár Berlinben: **B. Hadra**, gyógyszerész, Spandauerstrasse 77.
 Ausztria-Magyarországban: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10620

Cs. és kir. kizár. szabadalmazott

világító-kályha-gyár
Krén I.
 Székesfehérvár.
 A jelenkor legjobb kályhái.
 Kívánatra küldök ingyen és bérmentve képes-árjegyzéket.

„BLÖFF!!“

legújabb átmeneti double-kabát frt 14 és feljebb, divatos Saecoöltöny frt 15 és feljebb csakis 10505

KOCH TESTVÉREKNÉL
 Legnagyobb férfi-, nő- és gyermekruha-áruház
KAROLY-KÖRUT 26.

Kérjen Ön árjegyzéket különemű bélyegzőkről.

Legolcsóbb árak. Kitegástan kivétel. 10631
Leggyorsabb szállítás.
 Ruggyantabetti-nyomdák különféle nyomtatványok házilag való előállítására.
 65 betűrel frt. —.70 253 betűrel frt 2.40
 90 „ „ —.85 254 „ „ 3-
 127 „ „ —1.20 463 „ „ 3-60
 140 „ „ —1.60 640 „ „ 5-
 211 „ „ —2- 809 „ „ 6-

J. LEWINSON,
 bélyegző- és betűgyár,
 Wien, L. Adlergasse 19/V.
 Telefon 12179.
 Fiók: Odessa Russl., Kanatnja 12.
 Szólti ügynökök kerestetnek.

Villamfelszerelési vállalat.

Villamos világítás és motorok, telefon, házi-ágygöny és villanbírtók szakaszi berendezését a biztonságai szabályok szerint eszközöli.
Id. RIEDER OTTO,
 BUDAPEST,
 IV., Irányt-utca 20. sz. (Király-bazár.)

8 napra próbaképen

küldöm mindenkinek valódi nikkell-horgony Roskopf-remon-tóir-órát.
 Ezen órák erős Roskopf-rendszerű pont. szab. horgonyművel és erős nikkel-köpenyvel bírnak. Ára lánccsal és tokkal frt 2.30. Két darab csak frt 4.50. Három évre szóló írott jótállási bizonylat minden órához csatolva van. Szétküldés csak utánvételre:
Josef Spiering
 Wien, I., Postgasse 2.—29.